

у суді. Отже, у разі, якщо прокурор не має повноважень на пред'явлення позову, то він позбавлений повноважень і оскаржити вирок у частині цивільного позову.

Отже, системне тлумачення вимог ст. 131-1 Конституції України, ст. 2, 22, п. 3, 5 ч. 6 ст. 23 Закону України «Про прокуратуру», статей 3, 36, 425 КПК України дозволяє стверджувати, що прокурор не уповноважений подавати апеляційну або касаційну скаргу у частині цивільного позову (крім ситуації, коли йдеться про неповнолітню, недієздатну або обмежено дієздатну особу), зважаючи на те, що пріоритет має конституційна норма щодо змісту конституційної функції прокуратури – «представництво інтересів держави в суді у виключних випадках і в порядку, що визначені законом», яка наразі не включає представництво інтересів громадян.

Список використаних джерел:

1. Гловюк І. В. Прокурор у кримінальному провадженні: конституційна та галузева регламентація функціональної спрямованості діяльності. *Вісник кримінального судочинства*. 2017. № 4. С. 20-26.

Ракіпова Інна Василівна

*кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри кримінального процесу,
детективної та оперативно-розшукової діяльності
Національного університету «Одеська юридична академія»,*

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВА ПОТЕРПІЛОГО НА ПРОЦЕСУАЛЬНУ КОМУНІКАЦІЮ У ЗВ'ЯЗКУ З ПРОВЕДЕННЯМ ДОПИТУ СВИДКА, ПОТЕРПІЛОГО ПІД ЧАС ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ В СУДОВОМУ ЗАСІДАННІ

З точки зору всебічності, повноти й неупередженості дослідження обставин кримінального провадження надзвичайно важливо, щоб потерпілий, його представник, законний представник, правонаступник брали активну участь в доказовій діяльності. Тому користування тягарем доказування, що «стає

процесуальним правом» [1, с. 283-291] повинно бути забезпечено у максимально можливому обсязі. Тільки такий обсяг дозволить забезпечити право потерпілого на процесуальну комунікацію на основі *victim centred approach* (підходу, що орієнтується на потерпілого) [2] як окремого самостійного учасника кримінального провадження та суб'єкта кримінально-процесуального доказування.

Вважаємо, питання необхідності забезпечення права потерпілого на процесуальну комунікацію в умовах змагального кримінального провадження постає і у зв'язку з проведенням допиту свідка, потерпілого під час досудового розслідування в судовому засіданні (ст. 225 КПК) та обґрунтовується, зокрема, наступним:

- Необхідністю забезпечення присутності потерпілого, його представника, законного представника в будь-якому разі під час проведення допиту свідка, потерпілого під час досудового розслідування слідчим суддею відповідно до ст. 225 КПК. Так, згідно ч. 3 ст. 223 КПК має бути забезпечена присутність під час проведення слідчих (розшукових) дій осіб, чий права та законні інтереси можуть бути порушені. Згідно п. 4 ч. 2 ст. 56 КПК потерпілий має право брати участь у слідчих (розшукових) та інших процесуальних діях, під час проведення яких ставити запитання, подавати свої зауваження та заперечення щодо порядку проведення. Вважаємо, потерпілий має набути права бути присутнім при допиті свідка сторони захисту, а в судовому засіданні має право задавати питання, висловлювати зауваження.
- Необхідність забезпечення ініціації потерпілим, його представником, законним представником допиту свідка, потерпілого, тобто право потерпілого звернутися з відповідним клопотанням до слідчого судді згідно правил, передбачених положеннями ст. 225 КПК. Серед нормативно-правових підстав для проведення допиту свідка, потерпілого законодавець вказує на існування небезпеки для життя і

здоров'я свідка чи потерпілого, їх тяжкої хвороби, наявності інших обставин, що можуть унеможливити їх допит в суді або вплинути на повноту чи достовірність показань. По-перше, перелік таких підстав не є вичерпним, по-друге, знати про відповідні підстави у деяких випадках може тільки потерпілий. Серед таких підстав, наприклад, можна вказати на погрози з боку підозрюваного, його близьких родичів або погрози членів організованого злочинного угруповання, що сприймаються потерпілим як реальні; термінове довгострокове відрядження; терміновий довгостроковий від'їзд чи зміна місця проживання за сімейними обставинами; виникнення (діагностування) захворювання, про що потерпілий не бажає розповсюджуватися тощо. Забезпеченню права потерпілого на процесуальну комунікацію та оперативності кримінального провадження слугувала б в даному разі, на нашу думку, можливість ініціації потерпілим, його представником, законним представником допиту свідка, потерпілого під час досудового розслідування в судовому засіданні. «Із невідомих причин потерпілого до таких суб'єктів не віднесено, хоча він може мати особисту зацікавленість у такому допиті, однак передбачено ініціативу представника юридичної особи, щодо якої здійснюється провадження щодо проведення допиту, що вважаємо нелогічним, адже, як і потерпілий у досудовому розслідуванні, представник юридичної особи, щодо якої здійснюється провадження, не віднесений до сторін кримінального провадження», - справедливо зазначає І. В. Гловюк [3, с. 274-281].

- Потерпілий має набути права ініціювати перед слідчим суддею розгляд клопотання про допит свідка зі свого боку так само як це може реалізувати сторона захисту.
- Потерпілий має набути права ініціювати перед слідчим суддею в тому числі розгляд клопотання про одночасний допит двох чи більше вже допитаних осіб відповідно до ст. 225 КПК, якщо в провадженні кілька

свідків, показання яких різняться, і відносно хоча б одного з них існують нормативно-правові підстави проведення допиту за правилами ст. 225 КПК. Адже згідно п. 3 ч. 3 ст. 56 КПК потерпілий має право брати участь у безпосередній перевірці доказів, з цією метою в тому числі й проводиться одночасний допит двох чи більше вже допитаних осіб слідчим суддею під час досудового провадження.

В кожному з випадків потерпілий у клопотанні повинен обґрунтувати свої доводи щодо нормативно-правових підстав проведення допиту слідчим суддею за правилами, передбаченими ст. 225 КПК та додати до клопотання необхідні копії матеріалів.

Вирішуючи зазначене питання, А. В Хаммуді пропонує доповнити перше речення ч. 1 ст. 225 КПК таким змістом: після слів «...достовірність показань» додати «сторони кримінального провадження як зі сторони обвинувачення (слідчий, керівник органу досудового розслідування, прокурор, потерпілий, законний представник), так і зі сторони захисту (підозрюваний, обвинувачений, засуджений, виправданий)...» [4, с. 276-283]. Але ж потерпілого під час досудового провадження не можна віднести до сторони обвинувачення згідно положень чинного КПК.

Так, відповідно до Постанови Об'єднаної палати Касаційного кримінального суду від 4.10.2021 р. «потерпілий є учасником кримінального та судового провадження, однак, на загальних підставах, але до жодної із сторін кримінального провадження не належить. Лише у випадку, коли прокурор відмовився від підтримання державного обвинувачення в суді, то такий потерпілий користується всіма правами сторони обвинувачення під час судового розгляду (частини 2 та 4 статті 340 КПК). Потерпілий на стадії досудового розслідування правами сторони обвинувачення не наділений та, відповідно, не користується, а перелік його прав та обов'язків передбачено у статтях 56-57 КПК» [5].

Тому, вважаємо, що слід забезпечити ініціативу та участь під час допиту свідка, потерпілого під час досудового розслідування в судовому засіданні

відповідно до правил, передбачених ст. 225 КПК, безпосередньо таких учасників кримінального провадження як потерпілий, його представник, законний представник. Забезпечення права потерпілого на процесуальну комунікацію таким чином в ряді випадків сприятиме змагальності, рівності, оперативності досудового провадження.

Список використаних джерел:

1. Давиденко С. В. Співвідношення в кримінально-процесуальній діяльності потерпілого понять «обов'язок доказування» та «тягар доказування». *Форум права*. 2012. № 4. С. 283-291.
2. Пропозиції КМЄС щодо внесення змін до Кримінального процесуального кодексу URL: <https://www.euam-ukraine.eu/ua/news/latest-news/euam-launches-project-to-strengthen-crime-victims-rights/>
3. Гловюк І. В. Депонування показань свідка, потерпілого за Кримінальним процесуальним кодексом України 2012 р. *Юридичний вісник*. 2014. №6. С. 274-281.
4. Хаммуді А. В. Особливості допиту потерпілого, свідка під час досудового розслідування у судовому засіданні. *Вісник ЛДУВС ім. Е.О. Дідоренка*. 2016. № 4 (76). С.276-283.
5. Постанова Об'єднаної палати Касаційного кримінального суду від 4.10.2021 р. (справа №756/10189/20, провадження №51-517кмо21) URL: <https://ips.ligazakon.net/document/C019933>